

Centrul pentru Jurnalism Independent

Monitorizarea Libertății Presei în Țările Parteneriatului Estic

Indicele Libertății Presei MOLDOVA

Martie — Iunie 2013

Indicele Libertății Presei, raportul și recomandările experților au fost realizate în cadrul proiectului „Monitorizarea Libertății Presei în Țările Parteneriatului Estic”, implementat de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) în parteneriat cu organizația Internews-Ukraine, în perioada martie 2013 – februarie 2015, cu suportul financiar al Uniunii Europene.

Această publicație a fost produsă cu asistența Uniunii Europene. Responsabilitatea pentru conținutul publicației îi revine în exclusivitate CJI. Publicația nu reflectă în mod necesar opinia Uniunii Europene.

Cuprins:

1. **Prezentare generală** (analiza elementelor politice, economice și legale care au influențat activitatea mass-media)
2. **Ultimele evoluții în media.** Principalele evenimente în perioada martie—iunie 2013
3. **Indicele Libertății Presei.** Punctajul și indicele
4. **Foaia de parcurs.** Recomandările experților pentru dezvoltarea libertății presei

Experți:

1. **Petru Macovei**, director, Asociația Presei Independente
2. **Ludmila Andronic**, președintă, Consiliul de Presă
3. **Ion Bunduchi**, director, Asociația Presei Electronice
4. **Nadine Gogu**, director, Centrul pentru Jurnalism Independent
5. **Olivia Pîrțac**, expert legislație media
6. **Doina Costin**, expert legislație media
7. **Alina Țurcanu**, redactor-șef, *Adevărul*
8. **Lucia Bacalu**, director, *Expresul de Ungheni*
9. **Vladimir Soloviov**, redactor-șef, Kommersant.md
10. **Alina Radu**, director, *Ziarul de Gardă*

Raport scris de Cristina Mogîldea, Șefa Departamentului Media Azi și Cercetare, Centrul pentru Jurnalism Independent

1. **Prezentare generală** (analiza situației politice, economice și legale care a influențat activitatea mass-media)

Schimbările politice care au avut loc în anul 2009 ca urmare a protestelor din aprilie, și care s-au încheiat cu pierderea puterii politice de către Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, au dus la formarea unui guvern democratic și la adoptarea politicilor pro-Europene în aproape toate domeniile din țară. Toate acestea au contribuit la apariția mai multor așteptări în societatea moldovenească. Unele schimbări – probabil, cele mai importante – au vizat libertatea de exprimare și accesul la informație. Într-adevăr, câteva îmbunătățiri specifice și generale au justificat aceste așteptări într-o anumită măsură.

Potrivit studiului publicat în 2012 de către Fundația pentru o Societate Deschisă, „în Republica Moldova, combinarea procesul de digitalizare și schimbarea situației politice în țară a dus la creșterea diversității mediatică și a știrilor în special. La fel, a generat pluralitatea de opinii, creșterea transparenței în cazul instituțiilor publice și a micșorat interferența politică pe piața mediatică din țară. Cu toate acestea, lipsa independenței instituțiilor de reglementare și a transparenței în structura proprietății media, cât și ritmul lent de trecere la tehnologia digitală, continuă să submineze realizările din domeniu”.

Politica și Mass-media. Începând cu anul 2009, anumite aspecte ale relațiilor dintre mass-media și politicieni au cunoscut îmbunătățiri. Potrivit Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2011-2014 adoptat în 2010 de către Alianța pentru Integrare Europeană (AIE 1), libertatea de exprimare și dezvoltarea sectorului media erau printre prioritățile principale pentru anii 2011-2014.

În 2012, AIE 2 a reușit să aleagă președintele țării după doi ani și jumătate de blocaj politic. Cu puțin timp înainte de aceasta, alianța de guvernare a adoptat câteva modificări legislative ce se referă direct la sectorul media, printre acestea Legea cu privire la libertatea de exprimare și Legea privind de-etatizarea instituțiilor media de stat (2010). Aceasta explică scorul relativ înalt înregistrat de Moldova la primul capitol al Indicelui (Politică) – 19,70 din 24, cu rating-ul 6 pe o scară de 1 la 7. Astfel, mai mulți experți și-au exprimat satisfacția față de garanțiile oferite de lege privind drepturile omului, în particular dreptul la libertatea de exprimare, unii din ei calificându-le ca fiind „comparabile cu cele din țările dezvoltate”.

Totuși, în anul 2012 s-a observat și un oarecare recul semnalat de jurnaliști, mai ales datorită declarațiilor unor lideri politici, reprezentanți ai guvernului sau ai sistemului judecătoresc, care

conțineau amenințări directe sau indirecte în adresa unor instituții media. Începând cu anul 2013, tendințele de intimidare și hărțuire a mass-media au devenit și mai vizibile, datorită unor declarații ale deputatului Mihai Ghimpu, președinte al Partidului Liberal din Moldova, ultima dintre acestea fiind cea adresată postului ProTV: „Prاف vă fac de azi înainte!” (*pentru mai multe detalii, a se vedea secțiunea 2. Ultimele evoluții din sectorul media*).

Potrivit Memorandumului cu privire la Libertatea Presei publicat de CJI¹, implementarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2011-2014 nu a progresat mult în ultimul an, iar mai multe prevederi privind liberalizarea mass-media și libertatea de exprimare au rămas nerezolvate. Restanțele la acest capitol includ reforma radiodifuzorului public, privatizarea instituțiilor de presă care se află în proprietatea statului și demonopolizarea pieței media prin crearea unui cadru legal care va permite dezvoltarea proprietarilor și fondatorilor instituțiilor media.

Cadrul legal. Legea privind accesul la informație, adoptată încă în anul 2000, dar și modificările legislative recente menționate mai sus, au permis ca, pe fundalul unei aplicări mai bune a legilor existente, organizațiile internaționale de media să schimbe statutul mass-media din Moldova din „neliberă” în 2009 în „parțial liberă” în anii care au urmat. Anterior, sectorul media din Moldova era reglementat în principal de Legea Presei, adoptată în 1996 și considerată de mulți experți media drept învechită.

Totuși, unele dispoziții legale adoptate în 2011 au favorizat concentrarea media, permițând unui radiodifuzor să dețină maxim cinci licențe într-o anumită regiune, în loc de două, cum era anterior. În același timp, transparența proprietății a devenit una din provocările majore ale mass-media, mai ales după ce piața media s-a extins rapid în anul 2010.

La nivel local, autoritățile publice încă împiedică lucrul jurnaliștilor – fie prin adoptarea legilor care limitează accesul la informație, fie prin neaplicarea legislației naționale relevante. În special, în regiunea de sud a țării, Adunarea Populară a Găgăuziei (organul legislativ al UTA Găgăuzia) recent a adoptat un nou regulament care îngreunează procesul de acreditare a jurnaliștilor la ședințele ținute de această instituție. În regiunea de nord a țării, Consiliul Municipal din Bălți și Primăria orașului adesea distorsionează și încalcă anumite prevederi ale Legii privind accesul la informație, atunci când răspund solicitărilor jurnaliștilor de informații de interes public. (*pentru detalii a se vedea secțiunea 2. Ultimele evoluții din sectorul media.*)

¹ Pentru detalii, vedeți aici: http://ijc.md/index.php?option=com_content&task=view&id=810&Itemid=1

ONG-urile și experții de media au semnalat tergiversarea realizării prevederilor Legii privind deetatizarea publicațiilor periodice publice, termenul de implementare a căreia a expirat în februarie 2013, însă unele consilii raionale și municipale continuă să ofere finanțări publice ilegale pentru editarea ziarelor „de stat”, în condiții de lipsă de transparență și concurență neloială presei independente. La 24 mai 2013, Parlamentul a votat în prima lectură un proiect de modificare a legii, prin care, între altele, este prelungită perioada de deetatizare a publicațiilor periodice publice până în septembrie 2013.

Sistemul judiciar de asemenea cauzează dificultăți în activitatea mass-media. Pe de o parte, mulți reprezentanți ai acestui sector devin ținta investigațiilor jurnalistice care dezvăluie cazuri de corupție, iar unii din ei intentează dosare de judecată împotriva unor instituții media sau autori ai acestor investigații,acompaniate de amenințări și insulte în adresa jurnaliștilor. Pe de altă parte, sunt frecvente cazurile în care judecătorii aplică sancțiuni exagerate pentru jurnaliști sau tergiversează nejustificat emiterea unei decizii, iar ca rezultat este afectată atât activitatea jurnaliștilor, cât și a instituțiilor media.

Un exemplu în acest sens este întârzierea anunțării verdictului în cazul procesului postului de televiziune NIT TV împotriva Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA), inițiat ca urmare a retragerii licenței în aprilie 2012. Instanța a anunțat decizia abia în luna mai 2013, la mai mult de un an de la intentarea procesului de judecată. Deși organizațiile de media nu au pus la îndoială faptul că NIT TV a încălcat de mai multe ori Codul Audiovizualului, acestea au solicitat totuși CCA să aplice legea în mod uniform în cazul tuturor radiodifuzorilor, iar judecătorii să asigure jurnaliștilor un proces echitabil.

În același timp, potrivit prevederilor legislative actuale, acuzatul este cel care trebuie să aducă dovezi pentru a-și susține cauza, nu reclamantul.

Astfel, experții au notat o serie de indicatori privind justiția cu scoruri preponderent joase. Frecvența mare a dosarelor de judecată intentate împotriva jurnaliștilor și instituțiilor de media au fost considerate drept o formă de presiune care poate reduce semnificativ libertatea presei în Republica Moldova. Astfel, indicatorul ce estimează persecutarea jurnaliștilor prin dosare de judecată ce au legătură cu activitatea lor profesională a fost notat cu un scor mediu de 0,8 din 3; indicatorul ce estimează nivelul compensațiilor dictate de instanțe a fost notat cu un scor mediu de 1,1 din 3, iar indicatorul ce estimează frecvența cazurilor de judecată intentate de reprezentanții

autorităților sau ai marelui business a fost notat cu un scor mediu de 1,2 din 3. Din nou, nivelul compensațiilor oferite în cazurile de defăimare sau lezare a demnității și reputației profesionale a fost considerat de experți drept un impediment serios și în viabilitatea financiară a afacerilor de media, indicatorul respectiv primind doar 1,4 puncte.

În aceeași ordine de idei, majoritatea experților au evaluat atitudinea instanțelor de judecată drept una discriminatorie față de presă, pe lângă faptul că adesea jurnaliștii sunt constrânși să-și dezvăluie sursele. Ambii indicatori au acumulat câte 1,5 puncte din 3. După cum reiese de mai sus, starea lucrurilor în justiție și situația legată de aplicarea legislației sunt cauzele principale pentru care Moldova a înregistrat un punctaj mai puțin satisfăcător la capitolul 2 al studiului, privind partea practică (74,35 din 111 puncte posibile).

Cât despre securitatea jurnaliștilor, în ultimii ani, organizațiile de media au raportat câteva cazuri de abuz, care totuși au fost mai curând minore, fiind comise de către persoane fizice care ulterior au fost investigate de către autorități. Pe de altă parte, având în vedere situația de până la 2009 privind atacurile fizice asupra jurnaliștilor, experții nu s-au arătat convingși că evoluțiile sunt ireversibile, acordând indicatorului un scor mediu de 1,3 din 3. Indicatorul privind amenințările și presiunea psihologică asupra jurnaliștilor a fost evaluat la un nivel și mai jos, înregistrând doar 0,8 puncte, drept confirmare a percepției experților că situația nu a progresat prea mult nici în perioada guvernării pro-democrate.

După adoptarea Legii privind libertatea de exprimare în 2010, următoarea îmbunătățire a cadrului legal privind libertatea de expresie a fost înregistrată odată cu adoptarea în 2013 a unor amendamente a Codului Penal care prevăd pedepsirea interferenței intenționate în activitatea jurnaliștilor, cenzura în mass-media publică, interdicția nejustificată pentru distribuirea informației și intimidarea persoanelor pentru motive de critică. În urma acestor amendamente, cei care se vor face vinovați vor fi sancționați cu amenzi de până la 10 mii lei (aproximativ 625 Euro) sau 20 mii lei (1250 Euro) în cazul persoanelor oficiale sau funcționarilor publici. În plus, aceștia pot fi lipsiți de dreptul de a ocupa funcții publice sau de a desfășura o anumită activitate pe un termen de până la cinci ani. Cu toate acestea, potrivit experților CJI, datorită situației din sistemul juridic actual, este foarte puțin probabil ca într-un viitor apropiat oficiali de rang înalt să fie condamnați în urma acestor dispoziții.

În acest sens, experții împărtășesc opinia că autocenzura continuă să fie un fenomen frecvent, care afectează atât mass-media publică și pe cea de stat, cât și numeroase instituții private – într-o asemenea măsură, încât indicatorul respectiv a fost notat cu cel mai mic punctaj din întregul Indice: 0,7 puncte din 3 posibile.

Condițiile economice. Pe parcursul ultimilor ani, piața media s-a dezvoltat în special datorită expansiunii unor grupuri media: pe parcursul anului 2010 au fost lansate două televiziuni (Jurnal TV și Publika TV), urmate de platformele online Jurnal.md și Publika.md și de posturile de radio omonime, Jurnal FM și Publika FM. Peste puțin timp, ziarul românesc *Adevărul* a lansat ediția de Moldova, iar în paralel au apărut alte câteva posturi noi de televiziune (Canal 3, Acasa TV). Totuși, în multe cazuri proprietarii reali ai acestor instituții media nu sunt cunoscuți, fapt care poate fi explicat prin: a) accesarea începând cu anul 2009 a unor oameni de afaceri în politică și, b) legislația confuză în ceea ce privește proprietatea media, care permite radiodifuzorilor să își declare doar fondatorii, în loc de proprietari. Aceasta a permis ca aproximativ opt radiodifuzori, inclusiv doi care au acoperire națională și alți doi sau trei cu acoperire cvasi-națională, să fie controlate, potrivit unor declarații, de un singur proprietar, în persoana deputatului și omului de afaceri Vladimir Plahotniuc. Respectiv, indicatorul privind transparența proprietății mass-media a acumulat doar 0,75 puncte din 3 posibile, fiind al doilea cel mai mic punctaj mediu din întregul Indice.

Între timp, apariția unor noi actori pe piață a dus fără îndoială la îmbunătățirea condițiilor de lucru și creșterea salariilor jurnaliștilor, aceasta chiar dacă, cadrul legal nu a fost perfecționat pentru a oferi mai mult suport dezvoltării mass-media independente. Potrivit Memorandumului privind libertatea presei editat de CJI, lipsa datelor corecte privind piața de publicitate și concentrarea excesivă în Chișinău a companiilor și agenților de publicitate pe de o parte, precum și concentrarea instituțiilor media pe de altă parte, împiedică dezvoltarea coerentă a pieții media. Într-un final, aceasta poate periclita pluralismul și diversitatea produselor media.

Din cauza creșterii concentrării pieței de publicitate, publicațiile independente, dar și mass media locală întâmpină dificultăți la capitolul sustenabilitate. În cazul instituțiilor media care se concentrează asupra jurnalismului de investigație, securitatea lor financiară este foarte des amenințată de compensațiile excesiv de mari aplicate de către instanțe în cazul proceselor de defăimare, deoarece Codul Civil nu stipulează o limită maximă pentru daunele care pot fi solicitate.

În ce privește presa scrisă, viabilitatea lor economică este limitată de întreprinderea de stat Poșta Moldovei, care deține monopolul asupra distribuției și stabilește prețuri foarte mari pentru serviciile prestate. Previzibil, experții au notat cu numai 1,05 din 3 indicatorul, ceea ce reprezintă și un semnal pentru măsura în care monopolul întreprinderii de stat subminează viabilitatea presei scrise.

Modul de reflectare părtinitor al câtorva instituții media, care este un efect al politicii editoriale și al partizanatului politic pe care acestea îl fac la modul deschis, demonstrează încă o dată că mass-media este încă dependentă de factorul politic. Atât partidele de la conducere, cât și cele din opoziție au un interes deosebit în mass-media – fie direct, în cazul în care politicienii sunt și proprietari de instituții media, fie indirect (economic sau politic) – ceea ce de obicei influențează adoptarea anumitor decizii în Parlament. În consecință, în cazul unor instituții de presă, lipsa profesionalismului a făcut ca mass-media să cadă în capcanele celor ce caută să manipuleze opinia publică, în timp ce în alte cazuri, instituțiile media și-au permis să fie antrenate în acte de manipulare intenționată. În lipsa unei transparențe în ceea ce privește proprietatea media, și-a făcut apariția o tendință de monopolizare și concentrare mediatică. Drept rezultat, o serie de instituții de presă conduse de grupuri de interese politice și economice obscure practică partizanate ascunse sau deschise, care afectează serios diversitatea de opinii și limitează accesul public o gamă diversă de surse de informare.

2. **Ultimele evoluții din sectorul media. (principalele evenimente din perioada Mai – Iunie 2013)**

La 22 martie anul curent Parlamentul Republicii Moldova a votat legea prin care modifică Codul Penal, stipulând că denaturarea intenționată a materialelor jurnalistice sau interzicerea nejustificată în procesul de difuzare a informației în cazul mass-mediei publice vor fi pedepsite cu amenzi cuprinse între 6.000 și 10.000 lei (aproximativ 375 - 625€).

Din 1 aprilie a intrat în vigoare cota minimă de 30% producție autohtonă pentru toate televiziunile ce activează pe teritoriul RM, adoptată de CCA la sfârșitul anului trecut. Conform deciziei CCA, jumătate din producția autohtonă trebuie să fie difuzată în limba română în orele de maximă audiență. Decizia a fost adoptată de către CCA în decembrie 2012. Potrivit reprezentanților CCA, această decizie a fost motivată de necesitatea de “a opri favorizarea poluării lingvistice a spațiului public din Republica Moldova”. Ulterior, decizia a fost contestată în instanța de judecată de câțiva radiodifuzori care în mare își desfășoară activitatea prin retransmiterea posturilor de televiziune din Rusia sau România. Începând cu luna mai 2013, această decizie a fost suspendată, însă cazul se află la Curtea de Apel, ca urmare a unei cereri de recurs depuse de CCA.

De asemenea, la începutul lunii aprilie, pe fundalul deteriorării treptate a relațiilor dintre componentele fostei Alianțe pentru Integrare Europeană (AIE), au atins apogeul atacurile verbale ale deputatului liberal Mihai Ghimpu împotriva întregii mass-media și a unui radiodifuzor în parte. Aceasta a făcut ca organizațiile mass-media să emită o declarație în care să condamne derapajele anti-democratice ale politicianului. Ghimpu a acuzat televiziunea PRO TV de defăimare a Partidului Liberal și de faptul că acest post TV a pornit o luptă împotriva partidului pe care îl reprezintă. De asemenea, deputatul liberal a reproșat jurnaliștilor că aceștia fac partizanat politic, amenințând postul de televiziune PRO TV („Prav vă fac de azi înainte!”).

Mai mult decât atât, deputatul s-a angajat să reintroducă pedepsele penale pentru jurnaliștii „care depășesc limitele”. Declarații similare au fost făcute și mai devreme, pe 3 aprilie, în timpul unui interviu pentru același post de televiziune. La începutul lunii ianuarie 2013, ONG-urile de media și-au manifestat îngrijorarea față de „atitudinea revoltătoare și lipsită de respect față de jurnaliști și mass-media” afișată de Mihai Ghimpu, care declarase că jurnaliștii sunt „cumpărați și răscumpărați”.

La 18 aprilie, Asociația Presei Electronice (APEL) a lansat rezultatele monitorizării reformelor ce se desfășoară la Instituția Publică Națională a Audiovizualului Teleradio Moldova (IPNA TRM). TRM a fost monitorizată pe parcursul a două luni (Ianuarie și Februarie 2013). Potrivit concluziilor raportului de monitorizare, deși IPNA Teleradio Moldova a îndeplinit obiectivele pentru anul 2012, pentru a asigura realizarea reformelor inițiate acum trei ani, Compania Publică trebuie să accelereze realizarea obiectivelor planificate. Raportul include o serie de recomandări pentru radiodifuzorul public, printre care: să instituie postul de Ombudsman, pentru mai multă transparență și deschidere; să dezvolte parteneriate reciproc avantajoase cu producători independenți locali; să revizuiască politica de resurse umane pentru Serviciul de Dezvoltare Strategică, precum și să dezvolte capacitatea Departamentului Multimedia, pentru a asigura astfel promptitudinea și calitatea în cazul postării și actualizării produselor mass-media și a conținutului de pe site-ul oficial al radiodifuzorului public.

În plus, din 20 aprilie au intrat în vigoare modificările Codului Penal menționate mai sus. Acestea au fost salutate de către comunitatea mass-media și organizațiile media de profil.

Luna aprilie s-a încheiat cu dezbaterile publice privind modificarea Codului Audiovizualului propus de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), care vizează îmbunătățirea transparenței proprietății mass-media. Aceasta a fost a doua masă rotundă la această temă, la care s-au implicat și reprezentanți ai comisiei parlamentare de specialitate, CCA, ONG-uri și instituții media.

Luna mai a fost una foarte bogată în evenimente atât planificate, cât și neașteptate.

Întâi de toate, la 2 mai publicația Kommersant.md a anunțat că echipa editorială a postului TV pro-comunist NIT TV, care a fost închis, a decis să lanseze o nouă platformă de televiziune, Accent TV. Potrivit publicației, schimbarea a venit după ce ultima a fost vândută. Noii proprietari ai acestei televiziuni, de asemenea, au anunțat că planifică relansarea emisiunii „Третий микрофон” (Al treilea microfon) moderată de deputatul comunist Constantin Starîș, emisiune care a fost difuzată anterior de NIT TV. Puțin mai târziu, a fost lansată și platforma online a Accent TV. Buletinele de știri ale Accent TV au apărut aproape în același timp când a fost anunțată decizia judecătii pe marginea cazului de închidere a postului NIT TV, prin care se menționa că instituția în cauză a pierdut procesul în toate instanțele de judecată naționale. Fostul director al NIT TV a anunțat că intenționează să se adreseze la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CEDO) pe marginea acestui caz.

Ca de obicei, în fiecare an, pe 3 Mai ONG-urile de media au sărbătorit Zilele libertății presei. Centrul Tânărului Jurnalist din Moldova (CTJM) a organizat un flash-mob dedicat libertății presei și a distribuit pliante și copii ale Codului de Etică editat de către Consiliul Europei și Consiliul de Presă. CJJ a lansat un material video care avea drept tematică transparența proprietății mass-media, intitulat „Stii ce media consumi?” și a emis un memorandum privind libertatea presei, pe care l-a prezentat la comisia parlamentară de profil.

Asociația Presei Independente (API), împreună cu alte ONG-uri de media, a lansat o campanie împotriva manipulării informaționale prin intermediul mass-media, cu genericul „Manipularea ne prosteste. Nu permite nimănui să gândească în locul tău!”. În cadrul campaniei, vor avea loc dezbateri publice, vor fi difuzate spoturi educaționale, articole-sindicat și alte materiale, iar instituțiile mass-media vor fi monitorizate privind prezentarea manipulatorie a informațiilor de interes public.

De asemenea, API a editat o ediție specială a suplimentului *ACTIV* dedicată libertății presei, care a fost publicată în ziarele membre ale API.

La 7 mai, un fost angajat al CCA anchetat pentru corupție a fost condamnat la șapte ani de închisoare. Fostul șef al Direcției administrative a CCA, Terentie Cherdivară, a fost arestat în ianuarie 2011 sub acuzația de estorcare a sumei de 110.000 lei (6800€).

La 13 mai, cotidianul *Timpul* a anunțat suspendarea edițiilor de luni și joi a ziarului. Redacția publicației a menționat că decizia este motivată de rațiuni economice și a declarat că echipa editorială va continua editarea acestor versiuni doar pe platforma online a ziarului. Ziarul va continua să publice ediția tipărită de vineri, revenind astfel esențialmente la statutul de săptămânal.

La scurt timp după aceasta, la 16 mai postul Jurnal TV, care critică în mod deschis activitatea și persoana deputatului democrat și omului de afaceri Vladimir Plahotniuc, a anunțat într-un comunicat publicat pe site-ul său că instituția ar putea fi închisă dacă Curtea de Apel va accepta cererea privind apărarea drepturilor de autor depusă de Publika TV, prin care s-a cerut sechestrarea proprietății și a conturilor bancare. Potrivit avocatului Jurnal TV, Dumitru Pavel, suma solicitată drept compensații depășește 21 milioane de lei (1.31 mln euro). Publika TV este cunoscută pentru atitudinea favorabilă față de Partidului Democrat din Moldova (PDM).

Atât Jurnal TV, cât și Publika TV au fost lansate în 2010 ca televiziuni de știri, după care Jurnal TV s-a reorientat spre un profil generalist. Rapoartele de monitorizare efectuate de ONG-urile de media au remarcat faptul că Jurnal TV a avut o atitudine părtinitoare vădită la reflectarea subiectelor referitoare la deputatul democrat și omul de afaceri Vladimir Plahotniuc și dimpotrivă, o atitudine pozitivă în cazul omului de afaceri Viorel Țopa, rival de afaceri al lui Vladimir Plahotniuc, dar și în cazul lui Sergiu Mocanu, liderul Partidului pentru Neam și Țară (PpNT) finanțat de către Viorel Țopa. Pe de altă parte, potrivit rapoartelor de monitorizare, Publika TV este deținută de câteva companii offshore care sunt în proprietatea lui Vladimir Plahotniuc, iar politica editorială a acestui post TV denotă faptul că favorizează Partidul Democrat.

Declarația Jurnal TV cu privire la acest caz a atras atenția publică atât a ONG-urilor de media, cât și a deputaților. CCA a plasat o declarație pe website-ul instituției prin care a condamnat tentativa de atac asupra acestei instituții media și a promis că va monitoriza evenimentele care vor urma și modul de reflectare a acestui caz în mass-media națională.

Spre sfârșitul lunii mai, CCA a emis primele avertismente și amenzi după intrarea în vigoare a cotei de 30 la sută din producția autohtonă. Sancțiunile s-au dat după monitorizarea a 12 radiodifuzori de către CCA. Șase radiodifuzori au fost sancționați: doi dintre aceștia au fost amendați (ProTV, RTR Moldova), iar patru au fost avertizați (Prime, TV7, Ren TV, Bravo).

Deși inițial CCA a anunțat că va monitoriza instituțiile media la capitolul conformării cu noile cerințe potrivit cărora 30% din conținut trebuie să fie de producție autohtonă, contestarea deciziei de către un grup de radiodifuzori a fost admisă de către instanța de judecată, ceea ce a făcut ca CCA să își revizuiască criteriul după care a efectuat monitorizarea, alegând în schimb să verifice respectarea concepției generale a serviciului de programe a fiecărui radiodifuzor în parte.

De asemenea, la 30 mai CCA a acordat licență de emisie pentru TV Rain, un nou post de televiziune difuzat prin rețelele de cablu. Noul radiodifuzor intenționează să difuzeze 32 la sută conținut local, iar restul timpului de emisie să retransmită conținutul canalul rusesc TV Дождь.

Luna mai s-a încheiat cu anunțul portalului online Unimedia.md potrivit căruia procesul de judecată dintre această instituție media și Publika TV s-a încheiat. Publika TV a fost de acord să renunțe la toate pretențiile cu privire la portalul de știri Unimedia, în schimbul achiziționării portalului de limbă rusă Vesti.md care, de asemenea, era deținut de fondatorii Unimedia.

Directorul Publika TV, Dumitru Țîra, a vândut cota deținută de Newsmedia Group SRL (instituția care este acționarul Publika TV) companiei Interact Media SRL, proprietarul și acționarul majoritar al Unimedia. Astfel, fondatorii Unimedia.md și-au recuperat în totalitate dreptul de proprietate asupra website-ului.

La începutul lunii iunie, fostul ziar guvernamental *Nezavisimaia Moldova* a anunțat că își suspendă activitatea. Redactorul Iurii Țîscenco a declarat că publicația și-a suspendat activitatea pe o perioadă nedeterminată de timp din cauza problemelor financiare pe care le are, acuzând actuala guvernare de presiune asupra agenților de publicitate ai ziarului. Actualizările site-ului au fost de asemenea suspendate.

La 5 iunie, instanța de judecată a emis o decizie în cazul procesului intentat de către Moldincombank împotriva ziarului *Adevărul*. Potrivit acestei decizii, instanța a hotărât că ziarul *Adevărul* nu se face vinovat de defăimare și astfel nu a afectat interesele băncii în cauză. Anterior, reclamantul a susținut că investigația jurnalistică intitulată „Magistratul Pleșca, favorizat de bănci” / „Judecătorul cu datorii de zeci de milioane de lei la bănci”, publicată în ziarul *Adevărul* la 20 septembrie 2012, conținea „informații care nu corespund realității și care au lezat onoarea și reputația profesională” a instituțiilor financiare vizate, una dintre care era Moldincombank.

După decizia pozitivă emisă de instanța de judecată în cazul Moldincombank, ziarul *Adevărul* a scris că spera să câștige procesul și în cazul cu cealaltă bancă menționată în investigație, Victoriabank, care a acționat la fel ziarul în judecată. Fiecare instituție a solicitat despăgubiri financiare din partea ziarului *Adevărul* în valoare de 200 mii lei (12.500 Euro).

La 14 iunie, a fost organizată a treia și ultima masă rotundă cu participarea reprezentanților Comisiei parlamentare pentru cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, a reprezentanților CCA și a societății civile, cu scopul de a discuta amendamentele propuse de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) în vederea îmbunătățirii situației ce ține de transparența proprietății mass-media.

Prin decizia majorității, amendamentele nu au impus restricții pentru companiile înregistrate în zonele offshore pentru ca acestea să poată deține sau fonda instituții media. Expertul Eugeniu Rîbca a menționat că o abordare treptată, pas cu pas, ar putea fi mai eficientă pentru ca Parlamentul să adopte legile necesare pentru îmbunătățirea transparenței proprietății mass-media.

3. **Indicele Libertății Media.** Punctaj și Indice

Potrivit metodologiei, fiecare indicator este evaluat de experți pe o scară de la 0 la 3, unde 0 puncte indică cel mai jos nivel al libertății presei, iar 3 – cel mai înalt.

Pentru fiecare capitol au fost cumulate punctajele medii. Indicele țării pentru fiecare capitol în parte este calculat pe baza punctajului indicat în tabelele de mai jos:

Capitolul 1. Politica (8 criterii, 24 de puncte maxim posibile)

Punctaj (număr total de puncte)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0-4		1
5-7		2
8-10		3
11-13		4
14-16		5
17-19	17.90	6
20-24		7

Capitolul 2. Practica (37 de criterii, 111 puncte maxim posibile)

Punctaj (numărul total de puncte)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0-17		1
18-32		2
33-47		3
48-62		4
63-77	71.35	5
78-92		6
93-111		7

Capitolul 3. Audiovizualul (5 criterii, 15 puncte maxim posibile)

Punctaj (numărul total de puncte)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0-2		1

3-4		2
5-6		3
7-8		4
9-10	10.40	5
11-12		6
13-15		7

Capitolul 4. Internetul și noile media (5 criterii, 15 puncte maxim posibile)

Punctaj (numărul total de puncte)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0-2		1
3-4		2
5-6		3
7-8		4
9-10		5
11-12	11.50	6
13-15		7

În final, s-a însumat numărul de puncte cumulate la toate cele 4 capitole pentru a calcula scorul și indicele general al țării.

Tabelul 5. General (55 criterii, 165 de puncte maxim posibile)

Punctaj (numărul cumulat de puncte pentru toate cele 4 capitole)	Scorul Republicii Moldova	Indice
0-25		1
26-47		2
48-69		3
70-91		4
92-113	111.15	5
114-135		6
136-165		7

4. **Foia de parcurs.** Recomandările experților pentru dezvoltarea libertății presei

1. PENTRU A AVEA O PRESĂ CU ADEVĂRAT LIBERĂ ȘI INDEPENDENTĂ, AUTORITĂȚILE AR TREBUI SĂ ASIGURE FUNCȚIONAREA LEGILOR EXISTENTE, ÎN PARTICULAR A LEGII PRIVIND LIBERTATEA DE EXPRIMARE ȘI A LEGII PRIVIND DEETATIZAREA PUBLICAȚIILOR PERIODICE PUBLICE;

2. ACCESUL LA INFORMAȚII AR TREBUI ÎMBUNĂȚIT PRIN:

- A. ASIGURAREA APLICĂRII UNIFORME ȘI ADECVATE A LEGII PRIVIND ACCESUL LA INFORMAȚII;
- B. REEVALUAREA DEFINIȚIILOR SECRETULUI DE STAT ȘI A CELUI COMERCIAL;
- C. MICȘORAREA SAU ELIMINAREA PERIOADEI DE 15 ZILE PENTRU RĂSPUNSURILE OFICIALE LA CERERILE DE INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC ȘI STABILIREA UNOR SANȚIUNI MAI DURE PENTRU NERESPECTAREA PREVEDERILOR LEGALE;
- D. OFERIREA ACCESULUI ÎN REGIM ONLINE LA INFORMAȚII PRIVIND VENITURILE, PROPRIETĂȚILE ȘI INTERESELE DEMNITARILOR PUBLICI, FĂRĂ OBLIGATIVITATEA CERERILOR SCRISE ȘI A TERMENELOR-LIMITĂ;

3. CONCENTRAREA MASS-MEDIA AR TREBUI LIMITATĂ PRIN:

- AMENDAREA CADRULUI LEGAL PRIVIND PROPRIETATEA MASS-MEDIA, ÎNTÂI DE TOATE PRIN REDUCEREA NUMĂRULUI DE LICENȚE PE CARE LE POATE DEȚINE O PERSOANĂ FIZICĂ SAU JURIDICĂ PÂNĂ LA DOUĂ, DINTRE CARE CEL MULT UNA CU ACOPERIRE NAȚIONALĂ;
- MODIFICAREA LEGISLAȚIEI ÎN VEDEREA INTERZICERII PERSOANELOR ALESE SAU NUMITE ÎN FUNCȚII DE DEMNITATE PUBLICĂ, ATÂT LA NIVEL NAȚIONAL, CÂT ȘI LOCAL, SĂ DEȚINĂ O INSTITUȚIE DE PRESĂ, IAR ÎN CAZ CONTRAR, SĂ FIE OBLIGATE SĂ VÂNDĂ PARTEA PE CARE O DEȚIN ALTOR PERSOANE DECÂT CELE CU CARE SE AFLĂ ÎN RELAȚII DE RUDENIE;
- AMENDAREA LEGISLAȚIEI ÎN VEDEREA ASIGURĂRII TRANSPARENȚEI PROPRIETĂȚII MASS-MEDIA (INCLUSIV STRUCTURA ACȚIONARIATULUI ȘI IDENTITATEA BENEFICIARULUI FINAL), CONSILIULUI COORDONATOR AL AUDIOVIZUALULUI FIINDU-I ATRIBUITE ÎMPUTERNICIRI SĂ APLICE SANȚIUNI PENTRU NERESPECTAREA PREVEDERILOR LEGALE;

4. TRANSPARENȚA PIEȚEI DE PUBLICITATE AR TREBUI ASIGURATĂ PRIN REZOLVAREA PROBLEMEI MONOPOLULUI ȘI A CONCENTRĂRII PIEȚEI, INCLUSIV PRIN

ADOPTAREA UNUI SET DE MECANISME EFICIENTE ȘI FEZABILE DE LIMITARE A PUBLICITĂȚII STRĂINE ÎN SPAȚIUL MEDIATIC AUTOHTON;

5. CODUL CIVIL AR TREBUI MODIFICAT PENTRU A INSTITUI UN PLAFON MAXIM PENTRU COMPENSAȚIILE DICTATE DE INSTANȚE PENTRU PREJUDICIILE MORALE CAUZATE PRIN LEZAREA ONOAREI, DEMNITĂȚII ȘI REPUTAȚIEI PROFESIONALE;

6. ADOPTAREA UNUI CADRU LEGAL PRIN CARE SĂ FIE REGLEMENTATĂ ACTIVITATEA INSTITUȚIILOR AUDIOVIZUALE ÎN EPOCA DIGITALĂ, ASTFEL ÎNCÂT TRANZIȚIA CĂTRE TRANSMISIUNEA DIGITALĂ SĂ NU AFECTEZE PLURALISMUL MASS-MEDIA. ÎN ACEST SENS, TRANZIȚIA LA SEMNALUL TERESTRU DIGITAL TREBUIE STRICT MONITORIZATĂ;

7. CONTINUAREA REFORMELOR LA INSTITUȚIA PUBLICĂ NAȚIONALĂ A AUDIOVIZUALULUI TELERADIO-MOLDOVA, PENTRU CA ACEASTA SĂ SERVEASCĂ ÎN PRIMUL RÂND INTERESELOR PUBLICULUI;

8. ADOPTAREA UNOR POLITICI PUBLICE DE SUSȚINERE A DEZVOLTĂRII PRESEI INDEPENDENTE, INCLUSIV PRIN STIMULAREA DEZVOLTĂRII ECONOMICE A MASS-MEDIA LOCALE ȘI INDEPENDENTE;

9. LIBERALIZAREA ȘI DEMONOPOLIZAREA PIEȚEI DISTRIBUȚIEI PRESEI SCRISE;

10. MODIFICAREA CADRULUI LEGAL PENTRU A GARANTA EXISTENȚA UNOR MECANISME CLARE ȘI TRANSPARENTE DE UTILIZARE A BANILOR PUBLICI ÎN MASS-MEDIA, ASIGURÂND ÎN ACELAȘI TIMP ACCESUL EGAL AL INSTITUȚIILOR DE PRESĂ LA FONDURILE PUBLICE DESTINATE PUBLICITĂȚII SAU ALTOR SCOPURI INFORMATIVE, ASTFEL DIMINUÂNDU-SE CONCURENȚA NELOIALĂ;

11. BLOGGERII, MASS-MEDIA ONLINE ȘI FURNIZORII DE SERVICII DE INTERNET AR TREBUI SĂ CREEZE O COMUNITATE MEMBRII CĂREIA SĂ INSTITUIE ȘI SĂ RESPECTE UN SET PROPRIU DE REGULI, PENTRU A ANTICIPA POSIBILE MĂSURI DE REGLEMENTARE A MEDIULUI ONLINE DIN PARTEA AUTORITĂȚILOR;

12. MASS-MEDIA AR TREBUI SĂ FORTIFICE STRUCTURA DE AUTOREGLEMENTARE EXISTENTĂ ȘI SĂ PROMOVEZE NORMELE ETICII JURNALISTICE.